

FAKTOR-FAKTOR PERINGANAN HUKUMAN DALAM UNDANG-UNDANG ISLAM DAN UNDANG-UNDANG SIVIL

**Ahmad Sharifuddin Mustapha¹, Hashim bin Mehat²,
Mohd Sirajuddin Mohamed Shith³, Zulkifli bin Mohamad⁴, Ahmad bin Salleh⁵**

¹Universiti Tun Hussein Onn Malaysia
asharif@uthm.edu.my

^{2,3,4,5}Universiti Kebangsaan Malaysia

ABSTRACT

Punishment is one of the last process in a trial in which the court decision or judgment will be made by the judiciary against offenders after conviction does. However, in certain situations punishment be mitigated or dropped. To enable the mitigating there are several factors that must be available on the offenders. This article will discuss mitigating factors of punishment in Islamic law and civil law as well as peeling and make comparisons between them. In addition, also included cases that had been tried in the early days of Islam and also cases that have been decided in the courts of Malaysia, Singapore and so on.

Key words: *Punishment, Islamic Law, Civil Law, Mitigating*

1. PENGENALAN

Dalam undang-undang Islam, peringangan hukuman disebut sebagai *al-takfif* yang bermasud meringankan hukuman kepada hukuman yang kurang menyakitkan. Ini berbeza dengan *al-isqat* (pengguguran hukuman) kerana *takhfif* hanya setelah penjenayah disabitkan kesalahan iaitu setelah sempurna segala syarat-syaratnya.

Perkatan *takhfif* diambil daripada firman Allah S.W.T. yang bermaksud:

“Yang demikian itu adalah suatu keringanan dari Tuhan kamu”¹

Ayat ini merupakan satu-satunya nas yang jelas tentang wujudnya faktor keringanan hukuman dalam undang-undang Islam kerana pada dasarnya hukuman hudud merupakan hak Allah yang telah ditetapkan dan ia tidak boleh dikurangi atau ditokok tambah. Firman Allah S.W.T. yang bermaksud:

“Dan sesiapa yang tidak taat kepada hukum Allah dan RasulNya maka sesungguhnya ia telah sesat dengan kesesatan yang jelas nyata.”²

---

¹ Al-Baqarah: 178

² Al-Ahzab: 36

Namun dalam situasi tertentu terutamanya yang melibatkan keadaan fizikal tertuduh, para ulama telah bersepakat wujudnya peruntukan berdasarkan nas-nas syar'i bagi meringankan hukuman yang dijatuhkan sejajar dengan syariat Islam selaku syariat yang berlandaskan rahmat dan belas kasihan.

Keringanan hukuman di sini meliputi penggantian hukuman dengan hukuman yang lebih sederhana, penangguhan pelaksanaan hukuman bagi tempoh atau jangka masa tertentu, penggantian peralatan hukuman dengan yang dapat mengurangkan kesan keazaban atau kesakitan dan pengurangan kuantiti sesuatu hukuman seperti pengurangan jumlah sebatan.³

2. FAKTOR-FAKTOR MERINGANKAN HUKUMAN DALAM UNDANG-UNDANG ISLAM

Hukuman terhadap pesalah yang telah sabit kesalahan dapat dikurangkan berdasarkan faktor-faktor berikut:

2.1 Kemaafan Daripada Wali (Keluarga si mati) Bagi Jenayah Pembunuhan

Pembunuhan yang sabit kesalahan pada asalnya wajib dijatuhi hukuman bunuh balas berdasarkan firman Allah S.W.T. yang bermaksud:

“Wahai orang-orang yang beriman! Diwajibkan kamu menjalankan hukuman “Qisas” (balasan yang seimbang) dalam perkara orang-orang yang mati dibunuh iaitu: orang merdeka dengan orang merdeka, dan hamba dengan hamba, dan perempuan dengan perempuan”.⁴

Namun sekiranya wali si mati memberi kemaafan dengan rela hati, hukuman tersebut akan dikurangkan kepada membayar diat dan pesalah bebas daripada hukuman bunuh mengikut pendapat jumhur ulamak.⁵

2.2 Kemaafan Daripada Yang Dituduh Berzina

Pada dasarnya pesalah yang sabit melakukan jenayah qazaf wajib dihukum 80 kali sebatan sebagaimana firman Allah S.W.T. yang bermaksud:

“Dan orang-orang yang melemparkan tuduhan (zina) kepada perempuan yang terpelihara kehormatannya, kemudian mereka tidak membawakan empat orang saksi, maka sebatlah mereka delapan puluh kali sebat”⁶

Meskipun begitu, kemaafan daripada tertuduh boleh meringankan hukuman menurut mazhab Shafi'i dan Hanbali. Mereka berpendapat demikian kerana hukuman terhadap jenayah qazaf adalah hak manusia. Ini memandangkan kerana ia merupakan suatu jenayah yang mencabul maruah dan kehormatan yang dituduh, sedangkan maruah dan kehormatan adalah hak miliknya. Oleh yang demikian, pihak yang dituduh berhak memberi kemaafan

---

³ Muhammad Abu Zahrah. *al-Jarimah Wal al-Uqubah Fil al-Fiqh al-Islami* Qaherah: Dar al- Fikr al-Arabi.h. 368

⁴ Al-Baqarah : 178

⁵ Wahbah al-Zuhaili (1989), *Al-Fiqh al-Islami Wa Adillatuhu*, j. 6, Beirut: Dar al-Fikr, h. 276.

⁶ Annur : 4

dan melepaskan sipenuduh daripada hukuman disamping berhak membuat penyelesaian dan mendapat gantirugi daripadanya walaupun selepas kes dibawa ke mahkamah.⁷

Walaubagaimanapun, mengikut mazhab Hanafi, hukuman qazaf merupakan hak manusia dan hak Allah S.W.T., tetapi aspek hak Allah S.W.T. lebih kuat.⁸ Oleh itu, pihak yang dituduh tidak berhak menggugur, melepaskan dan memaafkan sipenuduh daripada hukuman itu dan tidak pula berhak membuat penyelesaian dan menuntut gantirugi selepas kes di bawa ke mahkamah. Namun begitu dia boleh memaafkan sipenuduh sebelum kes diangkat ke mahkamah.⁹

2.3 Hukuman Ke Atas Pencuri Yang Mencuri Berulang Kali

Jenayah mencuri dijatuhkan hukuman potong tangan berdasarkan firman Allah yang bermaksud:

“Dan orang lelaki yang mencuri dan orang perempuan yang mencuri maka (hukumnya) potonglah tangan mereka sebagai satu balasan dengan sebab apa yang mereka telah usahakan, (juga sebagai) suatu hukuman pencegah dari Allah.”¹⁰

Pakar-pakar perundangan Islam telah bersepakat bahawa pencuri yang sabit kesalahannya dikenakan hukuman potong tangan kanan bagi kesalahan pertama dan dikenakan hukuman potong kaki kiri bagi kesalahan kedua tetapi mereka tidak bersepakat tentang hukuman bagi kesalahan ketiga.¹¹

Mazhab Hanafi dan Hanbali berpendapat, pencuri yang melakukan kesalahan kali ketiga tidak dikenakan hukuman potong tangan lagi, tetapi diringankan kepada hukuman membayar kerugian disamping hukuman ta’zir sehingga dia bertaubat.¹² Ini berdasarkan kisah di zaman Saidina Ali dimana seorang pencuri telah dibawa kepada beliau lalu beliau menjatuhkan hukuman potong tangan kanan. Kemudian pencuri itu dihadapkan kepada beliau kali kedua dan beliau menjatuhkan hukuman potong kaki kiri. Apabila pencuri yang sama dihadapkan buat kali ketiga, beliau berkataa; “Aku tidak mahu menjatuhkan hukuman potong lagi. Jika aku potong tangannya yang tinggal, bagaimana dia hendak makan dan membersihkan badannya dan jika aku potong kakinya yang tinggal, bagaimana pula dia hendak berjalan. Aku malu kepada Allah”. Lalu pencuri itu dijatuhkan hukuman sebat dan penjara.¹³

Mazhab Maliki dan Shafi’i pula menegaskan bahawa jika pencuri yang sama mencuri buat kali ketiga, dia dikenakan hukuman potong tangan kirinya dan jika mencuri kali keempat dia dihukum potong kaki kanannya dan sekiranya mencuri lagi dikenakan ta’zir.¹⁴ Oleh

⁷ Al-Zuhayly (1989), op. cit. ,h. 82.

⁸ Abdul Qadir Audah (1992), *Al-Tashri’ al-Jinaiy al-Islamy, Muqaranah Bi al-Qanun al-Wad’y*, j. 2, Beirut : Muassasah al-Risalah, h.485.

⁹ Al-Zuhayly (1989), op. cit. ,h. 82.

¹⁰ Al-Maidah : 38

¹¹ A’udah (1992), op.cit., h.623.

¹² Ahmad Fathy Bahansy (1965), *Al-Siyasah al-Jinaiyyah Fi al-Shari’ah al-Islamiyyah*, Beirut : Dar al-A’rabi, h.175.

¹³ Ibid., h.175.

¹⁴ Al-Zuhayly (1989), op.cit.,h.97.

kerana tiada hadith sahih mengenai hukuman ini, maka tidak ada halangan untuk memilih mazhab Hanafi dan Hanbali.¹⁵

2.4 Penjenayah Yang Lemah (Sakit atau terlalu uzur)

Di antara syarat perlaksanaan hukuman hudud ke atas penjenayah yang telah disepakati oleh ahli perundangan Islam ialah tidak wujud kebimbangan berlaku kebinasaan ke atas yang dihukum ketika dijalankan hukuman selain daripada hukuman rejam dan bunuh balas.¹⁶

Oleh itu jika yang dihukum mengidap penyakit yang boleh membawa maut sekiranya hukuman seperti sebatan dijatuhkan ke atasnya, sesetengah ulama' berpendapat bahawa hukuman tersebut boleh ditangguhkan sehingga dia sembuh.¹⁷

Walaubagaimanapun para ahli perundangan sepandapat jika yang dihukum tidak tahan disebat bertalu-talu, hukuman boleh diringankan dalam bentuk alat dimana rotan digantikan dengan pelepas tamar.¹⁸

2.5 Wanita Yang Hamil dan Menyusukan Anak

Jika penjenayah yang sabit kesalahan adalah hamil, meskipun disebabkan perbuatan zina, hukuman rejam yang dijatuhkan ke atasnya perlu diberikan penangguhan sehingga dia melahirkan anak dan anaknya tidak lagi menyusu dengannya. Dalam tempoh tersebut dia mesti dilayan dengan baik dan dia bebas untuk menarik balik pengakuannya jika kesalahannya disabitkan dengan pengakuan.¹⁹

Hukuman yang dibenarkan penangguhannya ini melibatkan hukuman rejam dan semua hukuman yang boleh memudaratkan janin seperti sebatan dan potong tangan. Rasionalnya ia bertujuan memelihara janin/bayi yang tidak berdosa itu daripada keguguran atau sebarang kemudaratan.²⁰

2.6 Penjenayah Dalam Kalangan Hamba Abdi

Islam telah menetapkan bahawa kuantiti hukuman bagi hamba abdi adalah separuh daripada hukuman yang dikenakan ke atas orang yang merdeka. Para fuqaha' telah menetapkan bahawa hamba abdi hendaklah disebat dengan sebatan yang lebih ringan daripada yang dikenakan ke atas orang yang merdeka. Telah dinyatakan dalam kitab al-Mughni tentang hukuman ke atas peminum arak "Hamba lelaki dan perempuan hendaklah disebat dengan empat puluh sebatan, bukannya dengan alat sebatan yang digunakan semasa melaksanakan hudud. Ini adalah kerana apabila diringangkan daripadanya jumlah sebatan diringankan juga sifatnya. Ia adalah umpama ta'zir dan hudud"

Dinyatakan juga tentang hukuman ke atas orang yang menuduh berzina (qazaf) jika dia seorang hamba "Telah ditetapkan jumlahnya empat puluh sebatan dan bukan dengan alat sebatan yang digunakan untuk menghukum orang yang merdeka. Ini adalah kerana apabila dikurangkan kadarnya dikurangkan juga sifatnya."

---

¹⁵ Yusuf Zaky Haji Yaacob (1992), *Mengenal Hukum Hudud*, Kota Bharu: Dian Darul Naim Sd. Bhd, h.79.

¹⁶ Bahansy (1965), op.cit.,h.172.

¹⁷ Al-Zuhayly (1989), op. cit. ,h. 59.

¹⁸ Abu Zahrah, op. cit. ,h. 372.

¹⁹ Hashim Mehat. 1991. *Malaysian Law and Islamic Law on Sentencing*. Kuala Lumpur ILBS, h. 51.

²⁰ Abu Zahrah, op. cit. ,h. 370.

Dengan ini jelaslah bahawa diringankan hukuman ke atas hamba sebanyak dua kali iaitu: pertama; jumlah sebatan adalah separuh daripada hukuman, kedua; alat yang digunakan hendaklah lebih ringan daripada alat yang digunakan untuk menghukum orang yang merdeka.²¹

2.7 Mencuri Buah-buahan Daripada Pokok Yang Tidak Dijaga

Para ulama' sependapat bahawa hukuman potong tangan tidak dikenakan ke atas kesalahan mencuri buah-buahan di atas pokok jika ia tidak dijaga. Mengikut pendapat jumhur apabila buah-buahan dicuri daripada pokok-pokok yang tidak dijaga, maka orang yang muncurinya diwajibkan membayar harganya.²²

2.8 Berzina Dengan Mayat

Menurut mazhab Hanafi, Shafie dan Hambali (pendapat yang lebih rajih dalam kalangan mereka), orang yang melakukan persetubuhan dengan orang mati tidak dikenakan hukuman zina, kerana perbuatan itu tidak sanggup dilakukan oleh mereka yang mempunyai keinginan seks yang sihat. Oleh sebab itu ia tidak perlu dicegah dengan hukuman hudud, malah perlu dikenakan hukuman ta'zir sahaja.²³

2.9 Berzina Dengan Haiwan

Lelaki yang berzina dengan haiwan dikenakan hukuman ta'zir menurut pendapat jumhur. Ini berdasarkan pendapat Ibn Abbas R.A. di dalam Sunan al-Nasaie yang bermaksud: “Tidak dikenakan hudud sesiapa yang menadatangi binatang” Pendapat seperti ini tidak akan dikeluarkan oleh seorang sahabat melainkan dengan merujuknya terlebih dahulu kepada Rasulullah S.A.W.²⁴

2.10 Muslim Membunuh Kafir

Jika seorang Muslim membunuh orang kafir, dia tidak dikenakan qisas kerana berlainan taraf, di mana taraf orang kafir adalah lebih rendah daripada orang Muslim. Ini berdasarkan hadith yang diriwayatkan oleh al-Bukhari, al-Tirmizi, Abu Daud, Ahmad yang bermaksud:

“Tidak dihukum balas bunuh jika muslim membunuh kafir”

---

²¹ Muhammad Abu Zahrah, op. cit. ,h. 375.

²² Al-Zuhayly (1989), op. cit. ,h. 116.

²³ Ibid., h.69.

²⁴ Al-Zuhayly (1989), op. cit. ,h. 66.

3. FAKTOR-FAKTOR YANG MERINGANKAN HUKUMAN DI DALAM UNDANG-UNDANG SIVIL

3.1 Umur:

Umur merupakan salah satu faktor terpenting yang boleh meringankan hukuman ke atas pesalah. Faktor ini boleh dibahagikan kepada tiga kategori, iaitu:

A) Pesalah Juvana

- i- Kanak-kanak di bawah umur 14 tahun.
- ii- Remaja berumur antara 14 hingga 17 tahun.

Di bawah seksyen 12, Juvenile Courts Act 1947 (Revised 1972), Pesalah Juvana tidak boleh disabitkan dengan sesuatu kesalahan atau dijatuhkan hukuman. Oleh yang demikian, apabila telah nyata bukti-bukti yang menunjukkan dia terbabit dengan sesuatu jenayah dia boleh dihantar ke salah satu institusi atau sekolah yang disahkan bagi pendidikan pemulihian akhlak demi kepentingan kanak-kanak dan remaja berkenaan.

Selain daripada itu, sekiranya kes tersebut tidak melibatkan pembunuhan, mahkamah berhak membebaskannya dengan bersyarat supaya diikat jamin, dengan atau dengan tidak perlu penjamin-penjamin supaya berkelakuan baik dan bersedia menghadapi tindakan-tindakan susulan yang diambil ke atasnya.

b) Belia berumur antara 18 hingga 21 tahun.

Kebiasaannya, hukuman yang dijatuhkan ke atas pesalah ini adalah lebih ringan jika dibandingkan dengan mereka yang lebih tua. Malah, adakalanya pesalah telah diletakkan di bawah pengawasan penjaganya sahaja berserta jaminan berkelakuan baik bagi satu-satu tempoh tertentu.

Di Ireland²⁵ seorang belia berumur 19 tahun - yang pernah disabitkan dengan kesalahan mencedera - telah dijatuhkan hukuman penjara 5 tahun atas kesalahan menendang muka seorang laki-laki sehingga menyebabkan kehilangan salah satu dan pada penglihatannya.

Namun setelah mengambil kira faktor umur, mahkamah telah mengurangkan hukuman penjara kepada 3 tahun. Manakala jika keadaan memerlukan pesalah dirotan, dia boleh dirotan dengan syarat tidak melebihi 10 kali pukulan rotan yang ringan.²⁶

c) Pesalah yang berumur 60 tahun ke atas.

Kombinasi antara peringkat umur ini dengan faktor-faktor lain seperti rekod berkelakuan baik pesalah merupakan satu aset yang paling berkesan untuk meringankan hukuman.

Sebagai contoh, di Wilkinson²⁷ seorang datuk berusia 60 tahun telah dihukum penjara 5 tahun atas kesalahan mencabul kehormatan cucu perempuannya. Selepas rayuan, mahkamah telah meringankan hukuman penjaranya kepada 30 bulan setelah mengambil kira faktor umur dan kelakuan baik pesalah. Bagi hukuman sebat pula, seorang pesalah

---

²⁵ 19.10.73 , 3665 / C / 73

²⁶ Sila rujuk Section 293 of the Criminal Procedure Code untuk keterangan lanjut.

²⁷ 14.11.74, 3025 /C/74

yang berusia 50 tahun dan ke atas tidak boleh dihukum sebat. (S. 289 of the Criminal Procedure Code)

3.2 Pesalah Pertama:

Faktor ini boleh membantu meringankan sehingga 1/3 daripada hukuman maksima yang diperuntukkan bagi sesuatu kesalahan jenayah. ([1888] 1, S.L.J., 64) Dalam kes P.P. lwn. Oo Leng Swee²⁸, Oleh kerana respondan telah mengaku bersalah dan merupakan pesalah pertama, hakim yang membicarakannya telah menjatuhkan hukuman penjara seumur hidup, bukan hukuman mati mandatori seperti yang termaktub di bawah Akta Dadah Merbahaya.²⁹

3.3 Tingkah laku Tertuduh Sejak Terbabit Dalam Jenayah:

- a) Melahirkan penyesalan
- b) Mengaku bersalah³⁰

Contoh: Di Norman³¹, hukuman penjara selama 15 bulan ke atas perayu kerana mencuri set televisyen majikannya telah dikurangkan setelah mahkamah mengambil kira inisiatif pesalah untuk membuat pengakuan sebelum kesalahan jenayahnya itu disyaki.

- c) Bekerjasama dengan pihak polis.

Tidak dinafikan, pesalah yang memberikan maklumat-maklumat berguna kepada pihak polis atau menjadi saksi kepada perbicaraan penjenayah-penjenayah lain dan sebagainya boleh dipertimbangkan untuk menerima hukuman yang lebih ringan di atas kesalahan yang disabitkan terhadapnya.

Di dalam kes Regina vs James and Sharman³², pesalah telah dijatuhkan hukuman penjara 7 dan 10 tahun atas kesalahan merompak. Tetapi hukuman terhadap James telah dikurangkan kepada 3 tahun kerana dia telah memberi maklumat berhubung dengan jenayah rakannya itu.

- d) Kesanggupan tertuduh membayar gantirugi/pampasan –

Iaitu pada kes yang menyebabkan personal injury, kehilangan atau kerosakan harta benda yang berpunca dari jenayah tersebut.³³

---

²⁸[19811 1, M.L.J., 247]

²⁹ Kes ini telah dibawa ke Mahkamah Persekutuan oleh P.P. dan mahkamah akhirnya telah menggantikan hukuman tersebut dengan hukuman mati.

³⁰Tidak semua akuan "Mengaku Bersalah" mendapat pertimbangan mahkamah. Lihat kes Tukiran b. Taib lvn. P.P. [1955], 21, M.L.J. 24.

³¹16.5.75, 607 / B / 75. Lihat juga R. v. Davies f 1965] Crim. L. R. 56.

³²(1913), 9, Cr. App. Rep. 142

³³Lihat Principle of Sentencing by D.A. Thomas, ms. 219 untuk mengetahui tujuan sebenar pembayaran gantirugi/pampasan.

3.4 Kesan Yang Timbul Sekiranya Hukuman Yang Herat dijatuhkan Ke Atas Pesalah:

a) Ke atas diri dan karier pesalah sendiri.

- i- Sekiranya hukuman yang dijatuhkan ke atas pesalah boleh menyebabkan dia kehilangan pekerjaan sekaligus mata pencarinya, ianya boleh diambil kira sebagai satu faktor yang boleh meringankan hukuman. Atau;
- ii- Sekiranya hukuman penjara yang dijatuhkan menyebabkan beban kesusahan dan tekanan yang ditanggung oleh pesalah bertambah melebihi tahap normal pesalah-pesalah lain. Sebagai contoh, sekiranya pesalah merupakan bekas pegawai penjara besar kemungkinan dia akan menerima layanan yang buruk - malah boleh membahayakan nyawanya - daripada banduan- banduan yang pemah berada di bawah pengawasannya. (Thomas D A. 1979 : 215)

b) Ke atas keluarga pesalah.

Tidak semua situasi yang melibatkan faktor ini diterima sebagai ukuran untuk meringankan hukuman. Oleh yang demikian, terdapat beberapa garis panduan berhubung dengan situasi-situasi yang boleh diterima pakai. Antaranya:

- i- *Kesusahan keluarga yang melebihi tahap normal.* Contohnya: Isteri dan anak pesalah telah ditimpa kemalangan sejurus selepas pesalah dijatuhkan hukuman. Oleh kerana si isteri mengalami masalah ketidakmampuan fizikal yang serius untuk satu jangka masa yang panjang dan memerlukan penjagaan yang rapi dari pihak suami, mahkamah berdasarkan rayuan yang dikemukakan oleh pesalah berhak meringankan hukuman yang telah dijatuhkan sebelum ini.
- ii- *Apabila kedua suami isteri dipenjara serentak* yang sekaligus menyebabkan kebajikan anak-anak terabai.

3.5 Keadaan Fizikal dan Mental Pesalah:

- a) Wanita mengandung** - Mengikut S. 275 C.P.C. (F.M.S. Cap. 6), mereka tidak boleh dihukum gantung sebaliknya hendaklah diringankan kepada hukuman penjara seumur hidup.
- b) Pesalah yang menderita penyakit tertentu.** Sebagai contohnya, sekiranya penyakit tersebut menjadi penghalang kepada perlaksanaan hukuman sebat maka sebagai gantinya pesalah boleh dipenjara sehingga 12 bulan dengan syarat tidak melebihi dari tempoh penjara yang dijatuhkan ke atasnya.

Dalam satu kes,³⁴ hukuman penjara 2 tahun telah diringankan setelah mahkamah melihat rekod kesihatan pesalah yang menunjukkan dia pernah diserang sakit jantung sebanyak dua kali.

---

³⁴ Herasymenko 12.2.75.2073/A/75.

3.6 Keadaan-keadaan Yang Mendorong Berlakunya Sesuatu Jenayah:

- a) **Sesuatu yang boleh menaikkan kemarahan secara spontan.**
Seperti di dalam kes Mat Sawi bin Bahodin v. P.P.³⁵ Pesalah telah menikam ibu mertuanya yang telah mengeluarkan kata-kata kesat kepadanya.
- c) **Hilang ingatan sementara.**
Akibat dari minum minuman keras atau pengambilan ubat tertentu.³⁶
- d) **Tekanan emosi.**
Contoh yang umum ialah jenayah yang berlaku di dalam rumah tangga ekoran kehadiran pihak ketiga dan sebagainya.
- e) **Krisis kewangan yang kritikal.**
Di dalam satu kes pecah amanah, pesalah; seorang jurujual kereta dihukum penjara 2 tahun kerana menggelapkan sebahagian dan pada keuntungan penjualan beberapa buah kereta kerana desakan ekonomi akibat cuba menyelamatkan perkahwinannya. Namun, hukumannya telah diringankan setelah mahkamah meneliti kewangan pesalah serta usaha-usaha yang dilakukan olehnya untuk menyelesaikan krisis kewangan tersebut.³⁷

3.7 Kes-kes Yang Telah Lama Difailkan di Mahkamah:

- a) **Kes yang melalui proses perbicaraan yang terlalu lama** berpunca daripada beberapa sebab seperti penangguhan dan sebagainya.
- b) **Seseorang yang berada di dalam situasi samada akan didakwa ataupun tidak** di dalam dua situasi ini, mahkamah dengan mengambil kira tekanan-tekanan yang dialami oleh tertuduh seperti perasaan takut serta bimbang sepanjang tempoh menunggu berhak meringankan hukuman sekiranya jenayah yang disabitkan tidak serius dan bukan jenayah professional.

3.8 Faktor-faktor Lain.

Peringangan hukuman boleh juga dipertimbangkan kepada bekas-bekas pesalah yang berusaha mengekalkan rekod baik bagi satu jangka masa yang panjang sebelum terbabit dengan kesalahan jenayah yang baru.³⁸ Pesalah juga boleh memohon pengampunan daripada raja yang memerintah sebagai usaha terakhir untuk meringankan hukuman yang dijatuhkan keatasnya³⁹

---

³⁵ (1958), M.L.J. 189.

³⁶ Faktor ini kurang berkesan untuk meringankan hukuman sekiranya berdiri dengan sendirinya.

³⁷ Lihat kes di Oakes 4.11.74, 2497/C/74.

³⁸ Lihat Hobbs 17.1.75, 4715/ B / 74 (Hukuman telah diringankan kerana pesalah telah 14 tahun tidak terbabit di dalam sebarang jenayah sejak dibebaskan).

³⁹ Pengampunan di Raja- Perkara 42 Perlembagaan (S.300 (i) dan S. 300 (iv)

4. PERBANDINGAN UMUM FAKTOR-FAKTOR PERINGANAN HUKUMAN DI ANTARA UNDANG-UNDANG ISLAM DAN SIVIL

4.1 Umur:

Islam mengategorikan umur kepada mukallaf dan bukan mukallaf. Hanya di dalam beberapa situasi sahaja pesalah mukallaf mendapat kennganan hukuman. Manakala di dalam undang-undang sivil umur yang boleh mendapat pertimbangan keringanan hukuman dikategorikan kepada tiga iaitu; pesalah juvana, pesalah belia berumur antara 18-21 dan pesalah berumur 60 tahun ke atas.

4.2 Pesalah Kali Pertama:

Islam tidak mengambil kira untuk kali keberapakah jenayah itu dilakukan. Apabila sabit kesalahan ke atas penjenayah, dia tetap dihukum. Adapun di dalam undang-undang sivil, bagi kesalahan pertama pesalah boleh mendapat pertimbangan keringanan hukuman.

4.3 Kematian atau Kemudaratan

Islam akan meringankan hukuman sekiranya ia boleh mengakibatkan kematian kepada diri pesalah atau menyebabkan kemudaratan ke atas kandungannya. Di dalam undang-undang sivil pula, hukuman yang berat boleh diringankan sekiranya ia boleh membawa kesan kepada diri, karier atau keluarga pesalah.

Berdasarkan fakta-fakta yang telah dinyatakan, dapatlah dibuat kesimpulan bahawa secara zahirnya terdapat persamaan faktor-faktor yang meringankan hukuman di antara undang-undang Islam dan bukan Islam. Namun begitu pada hakikatnya, wujud perbezaan di antara keduanya.

5. PENUTUP

Daripada kajian yang telah dilakukan, dapatlah disimpulkan bahawa faktor-faktor peringangan hukuman dalam undang-undang Islam lebih adil, efektif dan sesuai untuk diterima pakai kerana bertepatan dengan fitrah semulajadi manusia. Ianya juga seiring dengan kaedah fiqhiah.

RUJUKAN

- Al-Quran al Karim.
- Kitab-kitab Hadith yang muktabar.
- Audah, A. Q. (1992). *Al-Tasyri' al-Jina'ie al-Islami, Muqaranah bi al-Qanun al- Wadh 'ie*. Beirut: *Muassasah al-Risalah*.
- Bahansi, A. F. (1965). *Al-Siasah al-Jinaiyah fil al-Syariah al-Islamiah*. Cairo: *Dar al-Arabi*.
- Ibrahim, A. dan Joned, A. (1992). Sistem Undang-undang di Malaysia, Kuala Lumpur: *Dewan Bahasa dan Pustaka*. Edisi ke 2.
- Emmins, C. J. (1988), A Practical Approach To Criminal Prosedure. London: *BPL*. 4th Edition.
- Thomas, D. A. (1979), Principles of Sentencing. London. *Heinemann*. 2nd Edition.
- Mehat, H. (1993), Islamic Criminal Law and Criminal Behaviour. Petaling Jaya: *Budaya Ilmu Sdn. Bhd*.
- Mehat, H. (1991), Malaysian Law and Islamic Law on Sentencing. Kuala Lumpur: *ILBS*.
- Cross, I. G. and Patrick W.S. C. (1994), Sentencing in Hong Kong. Hong Kong: *Butterworth Asia*.
- (1989), Kamus Dewan Edisi Baru. Kuala Lumpur: *Dewan Bahasa dan Pustaka*.
- (1992), Kamus Inggeris - Melayu Denan. Kuala Lumpur: *Dewan Bahasa dan Pustaka*.
- Wasik, M. (1993), Emmins on Sentencing. 2nd Edition. London: *Blackstone Press Limited*.
- Zahrah, M.A. (1990), *Al-Jarimah Wal al-Uqubah Fil al-Fiqh al-Islami*, Qaherah: *Dar al-Fikr al-Arabi*.
- Baqi, M.F.A. (1991), *Al-Mu'jam al-Mufahras Li Alfaz al-Quran al-Karim*. Qaherah: *Dar al-Hadith*.
- Walker, N. (1985), Sentencing In a Rational Society. London: *Penguin Books*.
- Cross, R. (1971), The English Sentencing System, London: *Butterworth And Co. (Publishers) Limited*.
- Zuhaili, W. (1989), *Al-Fiqh al-Islami Wa Adillatuhu*, Beirut: *Dar al-Fikr*.
- Yacob, Y.Z. (1992), Mengenal Hukum Hudud. Kota Bharu: *Dian Darul Nairn Sdn. Bhd*.

Lain-lain Rujukan.

- Enakmen Pentadbiran Ugama Islam Dan Adat Resam Melayu Pahang. Enakmen no. 8. 1982.
- Enakmen no. 9. Acara Jenayah Syariah Kelantan. 1983.
- Enakmen Bil. 3. Acara Jenayah Syariah Kedah. 1988.
- Enakmen Prosedur Jenayah Syariah Melaka 1986.
- Kanun Prosedur Jenayah Syariah Selangor. Enakmen no. 6. 1991.
- Malayan Law Journal.
- Panduan Undang-undang Jenayah. I.L B S.